

1 Tillstånd till hantering av brandfarliga varor

1.1 Allmänt

Ansökan om tillstånd till hantering av brandfarliga varor ska lämnas till den kommun där hanteringen ska ske. Syftet är att kommunen skall kontrollera att hanteringen kan ske på ett säkert sätt i enlighet med lagstiftningens krav. För att kunna göra en korrekt bedömning krävs att underlaget är tillräckligt. Det kan underlätta om sökanden samråder med kommunen redan innan tillståndansökan lämnas in. Det är också en fördel om tillståndansökan kan handläggas samtidigt som ansökan om bygglov.

Det finns undantag från tillståndsplikten för hantering av mindre mängder brandfarliga gaser och vätskor för vissa typer av anläggningar. Dessa finns redovisade i föreskrifterna om tillstånd till hantering av brandfarliga gaser och vätskor, SÄIFS 1995:3. Ett tillstånd ska dock omfatta all hantering av brandfarliga varor som sker på anläggningen.

Efter att kommunen granskat inkomna tillståndshandlingar och bedömt att den planerade anläggningen uppfyller gällande bestämmelser får sökanden tillstånd till hanteringen. Sökanden kan då påbörja byggandet och/eller installationen av anläggningen.

När anläggningen är färdigställd skall den avsynas av kommunen innan den får tas i drift, dvs. innan de brandfarliga varorna tas in i anläggningen. Detta innebär en kontroll på plats av anläggningens säkerhet. Om anläggningen uppfyller ställda krav beslutar kommunen att anläggningen får tas i drift.

Tillståndsansökan görs oftast på en särskild blankett som tillhandahålls av kommunen. Följande punkter visar vad kommunen vanligen kan behöva vid granskningen av ett tillståndsärende.

Nedanstående gäller i tillämpliga delar för brandfarliga vätskor, brandfarlig gas och brandreaktiva varor.

1.2 Allmänna uppgifter

- *Fastighetsbeteckning* och *adress* för den byggnad där hanteringen ska ske.
- *Sökandens namn* (juridisk eller fysisk person), *adress*, *telefonnummer* och *organisations- eller personnummer* för den som ansöker om tillstånd.
- *Uppgift om föreståndare* samt *delegation från tillståndshavaren*. (Kan vänta till avsyningen. Se vidare under avsnitt "1.11 Avsyning").
- *Underskrift* av firmatecknare.

1.3 Beskrivning av verksamheten

- Beskriv vad hanteringen innebär, dvs. hur den brandfarliga varan ska hanteras och förvaras, t ex förvaring i cistern, förvaring i lösa behållare, försäljning i butik, sprutmålning, tillverkning, etc.
- Sammanställning av uppgifter om samtliga brandfarliga varor som ska hanteras dvs. brandfarlig vätska, brandfarlig gas samt brandreaktiva varor (kemisk benämning eller handelsnamn). För brandfarlig vätska anges *vätskans klass*: 1, 2a, 2b, eller 3¹.

¹ Brandfarlig vätska klass 1: flampunkt (fp) < 21 °C, klass 2a: 21 ≤ fp ≤ 30 °C, klass 2b: 30 °C < fp ≤ 55 °C, klass 3: 55 °C < fp ≤ 100 °C (SRVFS 2005:10).

- *Mängd* (anges i antal *liter*) för respektive typ av vara, ange den största mängd som (vid varje tillfälle) kan hanteras.

1.4 Beskrivning av anläggningen

- En måttsatt *situationsplan* som redovisar placering av byggnader, cisterner, öppna lagerplatser, lastnings- och lossningsplatser, vägar, parkeringsplatser etc. Även omgivande bebyggelse, vägar, upplag, industrier etc. skall framgå. Skydds- och säkerhetsavstånd skall kunna utläsas. Områdets topografi bör också framgå.
- *Ritningar över byggnader och anordningar* där brandfarliga varor hanteras. Följande bör framgå:
 - dess yttre utformning (fasadritning),
 - utrymmen där brandfarliga varor hanteras,
 - uppgifter om utrymningsvägar, brandcellsindelning, brandteknisk klass etc.,
 - för cisterner avsedda för brandfarliga vätskor i byggnad anges produkt och volym i respektive utrymme (även brandfarliga kylmedia och köldbärare redovisas), för lösa behållare anges den sammanlagda volymen uppdelad på utrymme, vätska och klass,
 - område med cistern avsedda för brandfarlig gas, pump, förångare, säkerhetsventiler mm,
 - för lösa behållare anges den sammanlagda volymen uppdelad på utrymmen och gastyp,
 - ventilationens utformning med uppgift om till- och frånluftsdonens placering, luftomsättning, ev. tryckförhållanden.

För större eller mer komplicerade anläggningar kan även följande uppgifter behöva framgå:

- *sprinklade ytor*,
- *brandventilation*, placeringen,
- *brandlarmade ytor*,
- *invallning*, för invallning anges volym, konstruktionsmaterial samt dräneringsmöjlighet (gäller vissa brandfarliga vätskor),
- på *cisternkartan* skall förutom cisternernas geografiska placering även volym, temperatur, brandklass, tryck samt säkerhetsanordningar, (överfyllningsskydd, tryck – vakuumventil, övertrycksventil, sprängbleck, skyddsglas etc.) framgå,
- på ritning bör *rörledningar* i stort framgå mellan cisterner och processanläggning och inom processanläggning, huvudavstängningsventiler bör markeras,
- *flödesschema* bör visa flöden, temperatur, tryck och riktning i rörsystemet mellan cisterner och processanläggningen samt inom processanläggningen. Flödesschemat bör också visa rördiametrar, tryckreduceringsventiler, reglerfunktioner, förbikopplingar, avstängningsventiler och dylikt.

1.5 Riskbedömning

- *Utredning om brand och explosionsrisker*

En riskutredning över anläggningen skall göras för att identifiera riskerna för brand och explosion och de skador som därigenom kan uppkomma. En riskutredning bör besvara följande frågor:

- vilka tillbuds-, och olycksscenarioer kan uppstå?
- vilka konsekvenser kan de ge?
- hur stor är sannolikheten att dessa skall uppstå?

- vilka åtgärder bör vidtas för att minska sannolikheten?

- *Dokumentation av riskerna för explosiv atmosfär*

Dokumentationen ska ligga till grund för val, installation och användning av elektrisk utrustning och andra tändkällor.

Räddningsverkets föreskrifter om explosionsfarlig miljö vid hantering av brandfarliga gaser och vätskor, SRVFS 2004:7, samt tillhörande handbok visar vad explosionskydds-dokumentationen skall innehålla. Dokumentationen ska även omfatta en bedömning av konsekvenserna av en antändning av den explosiva atmosfären samt instruktioner för arbete i explosionsfarlig miljö. En bedömning av var riskområden där brännbara ångor eller gaser kan uppkomma, en så kallad klassningsplan, upprättas. Inom dessa riskområden, eller klassade områden, får endast explosionskyddad elektrisk och mekanisk utrustning förekomma. Klassningsplan kan utföras efter Svenska Elektriska Kommissionens SEK Handbok 426 ”Klassning av explosionsfarliga områden”. I en klassningsplan anges, vanligen på ritning, zoner där brännbara ångor eller gaser kan uppträda under normal drift så att explosionsrisk föreligger.

1.6 Drift- och skötselinstruktioner

(Kan redovisas vid avsyning av anläggningen.)

Sammanställda drift- och skötselinstruktioner samt instruktioner för driftsättning och urdrifttagning för anläggningen. De skall vara på svenska. Instruktioner för driftstörningar bör också finnas.

1.7 Intyg/besiktning av elinstallation, cisterner, rörledningar

Vid uppförande av en ny anläggning för brandfarliga vätskor skall entreprenören intyga att anläggningen är tekniskt utförd och monterad så att den uppfyller tillämpliga föreskrifter. Intyg från besiktning av cistern och rörledning skall finnas. (Se vidare Sprängämnesinspektionens föreskrifter om öppna cisterner och rörledningar (SÄIFS 1997:9)).

Installationsbesiktning av ackrediterat kontrollorgan skall utföras på tryckkärl (t.ex. gasolcistern) och grövre trycksatta rörledningar för brandfarlig gas. Se vidare Arbetsmiljöverkets föreskrifter om besiktning av trycksatta anordningar, AFS 2005:3. Övriga behållare och rörledningar för brandfarlig gas skall täthetskontrolleras. En sådan kontroll skall vara protokollförd.

En elbesiktning utförd av besiktningsman med tillräcklig kompetens skall visa att elektrisk utrustning inom klassat område är i rätt utförande och rätt installerad. Elbesiktningsmannen skall ha kunskap om ATEX-direktiven och installation av Ex-klassad utrustning.

1.8 Anmälan om föreståndare

För all tillståndspliktig hantering av brandfarlig vara ska det finnas en eller flera föreståndare utsedda. Föreståndare är den person som under tillståndshavarens ansvar verkar för att hanteringen sker enligt gällande regler och inom tillståndets ramar. Föreståndaren ska vara väl insatt i riskerna med hanteringen, god kunskap om de brandfarliga varor som hanteras samt tillämplig lagstiftning. En föreståndare bör ha genomgått någon form av föreståndarutbildning.

1.9 Avsyrning

Vid *avsyrning* kontrolleras att anläggningen byggts enligt det underlag som angavs i ansökan och att den uppfyller gällande krav.

Vid avsyrningen kontrolleras bland annat de rubriker och punkter som framgår av texten ovan. Även varnings- och förbudsskyltar samt att rörledningar är märkta enligt bestämmelserna kontrolleras.

Nedan visas de skyltar som skall finnas där brandfarlig vätska och gas hanteras (a), där klassat område finns (b), oxiderande varor och vissa organiska peroxider (c), samt märkning av rörledning för brandfarliga varor, i detta exempel gasol (d) och bensin (e).

a) Brandfarliga varor

a) Förbud mot öppen eld

b) Område där explosiv atmosfär kan uppstå

c) Brandreaktiva varor

d) Märkning av rörledning

e) Märkning av rörledning

1.10 Föreskrifter

Exempel på föreskrifter som gäller för brandfarliga vätskor och gaser.

- Tillstånd till hantering av brandfarliga gaser och vätskor, SÄIFS 1995:3 (med ändringar enligt 1997:3).
- Explosionsfarlig miljö vid hantering av brandfarliga gaser och vätskor, SRVFS 2004:7.
- Förbudsanslag, varningsanslag samt märkning av rörledningar, SÄIFS 1996:3.

Brandfarliga vätskor:

- Brandfarliga gaser och vätskor på försäljningsställen, SÄIFS 1996:2
- Cisterner, rörledningar mm för brandfarliga vätskor, SÄIFS 1997:9.
- Hantering av brandfarliga vätskor, SÄIFS 2000:2.

Brandfarlig gas:

- Cisterner, gasklockor, bergtrum och rörledningar för brandfarlig gas, SÄIFS 2000:4.
- Brandfarlig gas i lös behållare, SÄIFS 1998:7.
- Naturgas, SÄIFS 1996:8.
- Tankstationer för metangasdrivna fordon, SÄIFS 1998:5.

Brandreaktiva varor

- Hantering av brandfarlig biograffilm, SÄIFS 1989:4.
- Hantering av ammoniumnitrat, SÄIFS 1995:6.
- Hantering av organiska peroxider, SÄIFS 1996:4.

- Hantering av väteperoxid SÄIFS 1999:2.
- Hantering av varor innehållande lågnitrerad nitrocellulosa SÄIFS 1989:5.

Samtliga finns att ladda ned på: www.raddningsverket.se/bex.